

УДК 338.48:339.92:334.02

Яровий В.Ф.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму
Херсонського державного університету

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ТУРИЗМ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

У статті аналізуються напрацювання українських вчених, які розглядали різні аспекти формування взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом. Автор створює загальну картину процесу впливу євроінтеграції на становлення та розвиток вітчизняної туристичної галузі в цілому. При цьому дослідник виділяє, використовуючи праці сучасних науковців, окремо загальні аспекти співробітництва України та ЄС в туризмі. В подальшому автор буде конкретизувати та розширяти це дослідження.

Ключові слова: туризм, українські науковці, євроінтеграція, кластери, сегменти.

Яровий В.Ф. ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ И ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ ТУРИЗМ: ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ

В статье анализируются наработки украинских ученых, которые рассматривали различные аспекты формирования взаимоотношений между Украиной и Европейским Союзом. Автор создает общую картину процесса влияния евроинтеграции на становление и развитие отечественной туристической отрасли в целом. При этом исследователь выделяет, используя труды современных ученых, отдельно общие аспекты сотрудничества Украины и ЕС в туризме. В дальнейшем автор будет расширять и конкретизировать данное исследование.

Ключевые слова: туризм, украинские ученые, евроинтеграция, кластеры, сегменты.

Iarovi V.F. EUROPEAN INTEGRATION AND DOMESTIC TOURISM: BASIC ASPECTS

The paper analyzes the achievements of Ukrainian scientists, who examined various aspects of the formation of relations between Ukraine and the European Union. The author creates an overall picture of the impact of the European integration process of the formation and development of the domestic tourism industry as a whole. The researchers isolated using the works of contemporary scholars, separate the general aspects of cooperation between Ukraine and the EU in tourism. In the future, the author will expand and concretize this study.

Keywords: tourism, Ukrainian scientists, European integration, clusters, segments.

Постановка проблеми. На сьогодні Україна намагається приєднатися до євро інтеграційних процесів, які позитивно вплинуть на становлення та розвиток окремих галузей економіки. Це, у свою чергу, надасть можливість створити нові робочі місця, поліпшити соціальну сферу, покращити товарообіг з країнами Західної Європи тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні дослідження проблеми впливу чинників євроінтеграції на становлення, наприклад, туризму України залишається актуальним у вітчизняній науці. Цією тематикою цікавилися В. Артеменко, В. Списка [1], В. Гречаник [2], С. Зікєєва [3], О. Краєвська [4]. Вони приділяли різним аспектам співпраці України з ЄС у туристичній галузі.

Метою статті є створення загальної картини впливу євроінтеграції на розвиток вітчизняної туристичної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасний міжнародний туризм і Україна

Відмітимо, що сьогодні євроінтеграційні процеси дають змогу країні створити спеціальні інститути, які дозволять функціонувати в загальноєвропейському просторі. Для вітчизняної туристичної галузі це дуже важливо. Так як Україна володіє значним рекреаційним та культурним потенціалами, який дає можливість розвивати різні напрямки туризму: зелений, курортний, пізнавальний, діловий, лікувально-оздоровчий тощо [5].

Зараз держава повинна створити позитивний туристичний імідж за допомогою маркетингових технологій. Вони дозволять надати, наприклад, європейському туристу більше інформації про країну, зламати усталені негативні стереотипи, збільшити кількість зацікавлених у відвідуванні України [6].

На сьогодні діють загальні правила, які прописані в міжнародних правових документах. Ця нормативна база була сформована ще в другій половині

XX ст. Серед документів можна виділити Конвенції ООН, Хартію туризму, Гаазьку декларацію тощо. Вони дали змогу створити в Україні окрему законодавчу базу в сфері туризму. Коротко відмітимо, що йдеться в цих документах:

- законодавча база України повинна носити комплексний характер.
- нормативні акти повинні дати змогу спрости систему регулювання міжнародного туризму.
- документи спрямовані на розвиток основних напрямків туризму, для захисту туриста та розвиток країни в цілому.
- виконання рекомендацій може привести до залучення нових іноземних інвесторів, що позитивно позначиться на економіці країни в цілому [7].

Водночас дослідники В. Артеменко та В. Списка виділили основні причини, по яким країни активно розвивають туристичну галузь. Вчені відмічають, що:

1. В'їзний туризм сьогодні дасть змогу збільшити сальдо торгового балансу.
2. Вливання нових інвестицій приводить до поліпшення інфраструктури держави.
3. Розвиток туристичної галузі призводить до появи нових робочих місць.
4. Галузь при цьому використовує природні та історико-культурні ресурси, які вже існують, що забезпечує їх розвиток і відновлення [1].

Таким чином, дослідники аргументовано виділили декілька тез, які стосуються саме залучення іноземних туристів до розвитку вітчизняної галузі. При цьому науковці виділили позитивні тенденції розвитку економічної галузі в цілому.

Відмітимо, що сьогодні змінюються основні тенденції розвитку світової туристичної галузі. Цей факт повинні розуміти і в Україні. Так, наприклад, науковці В. Гречаник та С. Вальченко виділили головні напрями розвитку сучасного міжнародного туризму.

По-перше, вчені акцентують увагу на збільшенні популярності таких видів туризму, як політичний, культурний, діловий, тематичний і пригодницький.

По-друге, сьогодні спостерігається покращення якості послуг. Це пов'язано зі збільшення конкуренції на світовому туристичному ринку.

По-третє, більшість людей виділяє на туристичні поїздки значну частку сімейного бюджету. Ця тенденція з кожним роком все більше зростає.

По-четверте, індивідуальні форми туризму стають більш популярними серед споживачів. Таким чином світовий туризм став одним із способів розвитку людства в цілому [2].

Отже, міжнародний туризм нерозривно пов'язаний з розвитком світової економіки. Україна, яка є складовою цього сегменту, повинна уважно слідкувати за змінами та приймати в них участь. При цьому державна влада може, використовуючи вітчизняний природний та історико-культурний потенціал, розвинути туристичну галузь до європейського рівня. Для цього необхідно поліпшити законодавчу базу, налагодити інфраструктуру, проводити різні маркетингові заходи тощо. В комплексі ці та інші заходи нададуть можливість не тільки інтегруватися в європейську спільноту, а й інтенсифікувати розвиток вітчизняної туристичної галузі, яка може стати одним з основних напрямків розвитку економіки і навіть її «локомотивом». Поліпшення умов ведення туристичного бізнесу також дасть можливість налагодити більш тісні взаємовідносини з країнами членами Європейського Союзу.

Співпраця ЄС і України в галузі туризму

На сьогодні Україні дуже важливо налагодити тісні економічні, політичні та культурні відносини з ЄС. Так як від цього залежить подальший розвиток держави в європейському просторі. Значну увагу державна влада приділяє саме розвитку відносин з ЄС у галузі туризму. Проаналізуємо напрацювання вчених О. Краєвської, Ю. Присяжнюк та С. Зікеевої, які розглядали розвиток відносин з ЄС на початку XXI ст. в правовому та соціально-економічному полі. Виділимо основні аспекти розвитку відносин ЄС та України в туристичній сфері. При цьому автор виділить деякі нормативні документи та економічні аспекти розвитку вітчизняного туризму в загальноєвропейській площині.

В 2014 р. між Україною та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами була підписана Угода про асоціацію, яка була ратифікована Україною відповідним законом 16 вересня 2014 р. Так, наприклад, в статті 19 цього документу йдеться про те, що сторони-підписанти гарантують спрощення візового режиму. Цей факт дає можливість в разі збільшити потік туристів за кордон та в саму країну.

Крім цього, в зазначеній міжнародній Угоді гл. 16 р. V («Економічне та галузеве співробітництво») присвячена саме туристичній галузі. Даний документ регламентує, наприклад, основні напрямки співробітництва в туристичній галузі. Співробітництво, зокрема, зосереджується на таких напрямках:

- обміні інформацією, найкращими практиками, досвідом та передачі «ноу-хау», зокрема інноваційних технологій;
- встановленні стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму;
- просуванні та розвитку туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур;
- розвитку та імплементації ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів;
- навчанні спеціалістів з туризму, а також нарощенні потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг;
- розвитку і сприянні туризму на основі місцевих громад [8].

Відмітимо, що цей міжнародний договір дає можливість стратегічного партнерства з країнами Західної Європи в різних галузях економіки.

Висновки. На глибоке переконання автора євроінтеграція є важливим аспектом у розвитку вітчизняної туристичної галузі. Державна влада, а передусім громадянське суспільство, зацікавлені в інтенсифікації відносин України з ЄС у галузі туризму, адже вказаний процес може привести до низки переваг:

1. Збільшення туристичних потоків на території України.
2. Значні вливання іноземних інвестицій.
3. Поліпшення якості надання туристичних послуг.

Таблиця 1

Основні аспекти взаємовідносин ЄС та України на початку XXI ст.

Правові відносини	Соціально-економічне співробітництво
<p>1. У 2003 р. у Закон України «Про туризм» було внесено зміни про сприятливі умови для туризму від процесу євроінтеграції (ефективне використання ресурсів, розбудова інфраструктури тощо).</p> <p>2. Підписання серії Угод з ЄС в 2000 та 2004 рр. Ці угоди містили рекомендації щодо заходів по інтеграції України в європейський простір. При цьому одним з пріоритетних напрямків був туризм.</p> <p>3. Міжвідомчі та міжурядові угоди, які регламентували оптимізацію туристичних потоків, створення умов для прийому туристів тощо.</p> <p>4. У 2005 р. указом президента України встановлено безвізовий режим для громадян країн членів Європейського Союзу. Іноземний громадянин тепер міг перебувати на території України 90 днів.</p> <p>5. У 2005 р. Україна стає членом Європейської туристичної комісії. Це дало змогу державі приймати участь у створенні єдиного туристичного європейського простору.</p> <p>6. У 2001, 2002, 2004 рр. було видано українським урядом низку нормативних документів («Про забезпечення дотримання законодавства під час надання послуг іноземцям», «Концепція державної політики України щодо розвитку молодіжного туризму», «Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір проживання» тощо), що стосували реєстрацію іноземних громадян в органах внутрішніх справ, стимулювали розвиток молодіжного туризму та встановлювали рівні тарифи на послуги [4].</p>	<p>1. Євро-2012 збільшило значимість туристичної галузі для економіки України. Так як місцеві громади отримали більше 38 мільйонів гривень туристичного збору.</p> <p>2. Кластерний досвід європейських країн вважається найбільш дієвим (М. Портер). Він дозволяє провести реєстрацію об'єктів інфраструктури, підвищити професіоналізм працівників туристичної галузі, збільшити фінансування вітчизняного туризму тощо.</p> <p>3. Сьогодні існує основні типи кластерів (С. Соколенко): конкурентні, зрілі, стратегічні, потенційні тощо.</p> <p>4. В межах кластерної системи можна об'єднувати різних конкуруючих виробників, які працюють над створенням одного туристичного продукту.</p> <p>5. Рівень довіри між партнерами, які приймають участь у розвитку туристичної сфери, може бути високим під час використання кластерної системи. При цьому зменшується вартість операцій.</p> <p>6. Міжособистісні зв'язки між українськими громадянами та європейцями є одним з дієвих способів інтеграції України в європейський простір [3].</p>

4. Розбудова вітчизняної інфраструктури.

5. Поповнення державного та місцевих бюджетів тощо.

Таким чином, тісна співпраця з ЄС може позитивно відобразитися на вітчизняній економіці в цілому. Зокрема, туристична галузь може стати однією з основних напрямків розвитку економіки держави.

Більш конкретний аналіз впливу чинників євроінтеграції на становлення туризму є подальшим предметом нашого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Артеменко В. Оцінка можливостей участі України у міжнародному туризмі / В. Артеменко, В. Списак // Вісник Львівської комерційної академії. Серія «Економіка». – 2007. – Вип. 26. – С. 8–13.
2. Гречаник В. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму: Україна і світ / В. Гречаник, С. Васильченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/grechanuk2.htm.
3. Зікеєва С. Туристична галузь України в період євроінтеграції: соціально-економічний аспект / С. Зікеєва. // Економіка і менеджмент культури. – 2013. – № 1. – С. 74–82.
4. Краєвська О. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму: політико-правовий аспект / О. Краєвська // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – 2008. – Вип. 24. – С. 269–278.
5. Муковський І. Міжнародний туризм як форма інтеграційних процесів України / І. Муковський // Науковий вісник гуманітарного інституту. Серія: «Економічні науки». – 2008. – № 1. – С. 14–17.
6. Алешугіна Н. Проблеми формування туристичного іміджу України / Н. Алешугіна // Матеріали науково-практичної конференції «Альянс наук: вчений – вченому». – 2009. – Т.3. – С. 3–6.
7. Гонжаревська Л. Ринок туристичних послуг в Україні / Л. Гонжаревська. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. – 180 с.
8. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/%20.